

Posudek vedoucí na diplomovou práci Johany Švarcové

Vztah elektronické hudby s filmem na příkladu raných sci-fi

Téma, které si Johana Švarcová vybrala ke zpracování v rámci své diplomové práce, je bohaté na paradoxní odhalení: počátky používání elektronické hudby ve filmu a konkrétněji ve snímcích žánru sci-fi představují období, kdy nové technologie zrodily nový typ zvuků, jenž působil ambivalentně z hlediska svého samotného statusu (recepční nejistota, zda jde o zvuk nebo hudbu) i z hlediska svého propojení s filmovým obrazem a prostorem (k čemu odkazuje takový nový zvuk, pro dobové publikum těžko zařaditelný, k jakému obrazu, k jaké neznámé realitě?). Autorka se rozhodla prozkoumat toto rané využívání elektronické a elektroakustické hudby a zvuků ve sci-fi filmech jako určitou estetickou záhadu, se zvláštními efekty na dobového i současného diváka, kterou je potřeba uchopit komplexním způsobem z více úhlů pohledu. Jak ovlivnila produkční, technologická a estetická historie vzniku elektroakustické hudby to, jakými způsoby byla následně používána ve filmech? V čem tkví její specifická s ohledem na obvyklé chápání zvukové složky filmů? Jakými originálními způsoby ji používal Zdeněk Liška a proč jsou až dodnes jeho experimenty v rámci konstrukce zvukové stopy filmů opomíjeny hudebními vědci? Proč byly elektronické zvuky a hudba využívány zpočátku především ve sci-fi filmech? Aby zodpověděla na tyto a další podnětné otázky, shromáždila autorka mnoho unikátních historických informací (mj. i na základě vlastních rozhovorů s pamětníky) a zároveň využila také myšlenky některých teoretiků zabývajících se daným tématem. Její diplomová práce je tak velmi hutným, na postřehy (a to i její vlastní) bohatým textem, který přináší ucelený obraz zapojování elektroakustické hudby a zvuků do raných (konkrétně československých) science-fiction.

Přestože Johana na diplomové práci pracovala (co se týče promýšlení tématu, hledání zdrojů, konzultací se mnou i dalšími lidmi) velmi pečlivě a dlouhou dobu, finální fáze psaní proběhla nicméně přeci jen poněkud narychlo, což se projevilo v několika aspektech. Text by potřeboval důkladnou jazykovou redakci - chyba v názvu (ranných) a vynechané slovo hned v první větě (následované mnoha dalšími drobnými jazykovými lapsy) nepůsobí v diplomové práci moc dobře. Z hlediska formálních propriet zamrzí také nesprávné citování zdrojů v celé práci (chybí čísla stránek), nedodržení bibliografické normy AMU ve finálním seznamu použité literatury a na některých místech textu (viz např. pasáž o historii elektroakustické hudby v Československu na s. 13-14) chybí odkazy na zdroje, z nichž autorka vycházela. I stylisticky by si text zasloužil ještě vyčistit – občas se vyskytne příliš zašmodrchaná věta a některé informace se zbytečně opakují (třeba o tom, jak vznikala hudba k Muži z prvního století). Nejvíce problematické jsou podle mne kapitoly 2.2 a 7.2, které jsou co se týče toku argumentace příliš skokové a vnitřně nenasazující, a působí proto ještě trochu nedodělaně, jakoby to byly spíše výpisky, z nichž autorka teprve dospěje k nějakému finálnímu tvaru. Z hlediska celkové dramaturgie textu mi pak připadá tato diplomová práce v závěru příliš náhle utnutá. Myslím, že by z tohoto důvodu textu prospělo, kdyby obsahoval ještě také Johaninu vlastní detailní analýzu toho, jak tedy funguje elektronická hudba v Ikarii XB1 a v Muži z prvního století (z hlediska efektů na diváka, formálních kvalit, originality zvukové složky v širším kontextu žánrovém či hudebním atd.). Cituje sice pasáže z textů jiných autorů, kteří se k tomuto velmi výstižně vyjadřují, ale to úplně nestačí – jsem si jistá, že by se na dané filmy i ona sama dokázala podívat inovativním a odlišným úhlem pohledu, jak o tom ostatně svědčí její četné vlastní postřehy rozseté průběžně v textu.

Z obsahového hlediska považuji tuto diplomovou práci za velmi zdařilou (výše zmiňované výtky jsou spíše formálního charakteru): diplomantce se podařilo jasně formulovat hlavní teze, vybrat z literatury vhodné a zajímavé citace i většinou přesvědčivě argumentovat. Estetické funkce zvuků a hudby jsou obecně v rámci myšlení o filmu podle mého soudu příliš často odsouvány do pozadí, přestože bezpochyby tvoří jeden ze základních tvůrčích prostředků, a i proto je potřeba tuto práci ocenit – jako jeden z nemnoha pokusů o důkladné historické i teoretické promyšlení funkcí, efektů a historických kontextů zvukové složky filmu. S přihlédnutím k formálním nedostatkům ji v úhrnu navrhuji hodnotit známkou B.

2. 10. 2016

Helena Bendová

Helene Bendová